

**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА, ЕКОЛОГІЇ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН**

Кафедра овочівництва

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ОВОЧІВНИЦТВА ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ**

**здобувачами освітнього рівня Бакалавр
спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство»**

УМАНЬ 2023

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з овочівництва відкритого ґрунту підготували доктор сільськогосподарських наук, професор Улянич О.І., кандидати сільськогосподарських наук Слободяник Г. Я., Тернавський А. Г., Щетина С.В.

Рецензент: доктор сільськогосподарських наук, професор Полторецький С.П.

Розглянуті і схвалені на засіданні кафедри овочівництва Уманського національного університету садівництва, протокол № 1 від 1 вересня 2023 р.

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету плодощовочівництва, екології та захисту рослин, протокол № 1 від 1 вересня 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Ґрунтово – кліматичні умови.....	5
Розділ 2. Сорти, гібриди овочевої культури, врожайність і валовий збір овочів у господарстві.....	5
Розділ 3. Система захисту овочевої рослини.....	5
Розділ 4. Складання технологічної схеми вирощування овочевої рослини.....	6
Вимоги до оформлення.....	6
Додатки.....	7
Рекомендована література.....	11

ВСТУП

Овочі, плоди баштанних культур і картопля відіграють важливу роль для раціонального збалансованого харчування населення. Вони містять у своєму складі необхідні для нормальної життєдіяльності мінеральні речовини та вітаміни, яких недостатньо в інших продуктах харчування. Овочі поліпшують обмін речовин, підвищують апетит, сприяють перетравленню білків, жирів, м'яса, риби, нейтралізують шкідливі кислоти.

Перехід аграрного виробництва до ринкових відносин і необхідність формування широкого асортименту овочевої продукції вимагають обґрунтування напрямів і першочергових заходів щодо збільшення виробництва овочевої продукції та задоволення нею потреб населення, а переробної промисловості – сировиною. Основне виробництво овочів перемістилося у фермерські та приватні господарства, а спеціалізовані овочеві господарства, що розташовані навколо великих міст і промислових центрів втратили своє значення через ліквідацію системи гарантованих закупок і відсутність відповідної інфраструктури ринку овочевої продукції. Переміщення обсягів виробництва продукції у приватні господарства супроводжується зниженням рівня механізації робіт, недотриманням системи захисту рослин від шкідників і хвороб, тобто вирощування овочів стало більш трудомістким.

Встановлено, що порівняно з рекомендованою річною нормою споживання овочів населення України не отримує до 30 кг овочів на людину в рік і в першу чергу внаслідок зниження їх виробництва.

Для стабілізації ринку овочів необхідно створити економічні умови для відновлення спеціалізованих овочевих господарств, розвитку фермерських та приватних господарств в приміських і сировинних зонах. Виробити раціональне співвідношення у виробництві овочів між переліченими виробниками та покращити постачання овочів населенню і переробним підприємствам.

Важливим завданням овочівництва, метою повного задоволення потреб населення у овочевій продукції є підвищення врожайності основних овочевих культур, розширення асортименту малопоширених: капусти броколі, пекінської, селери, цибулі порею, салату, шпинату тощо.

Вирішення цих завдань потребує знань біологічних особливостей овочевих культур, дотримання зональних рекомендацій щодо технології їх вирощування.

Під час виконання курсової роботи студент повинен ознайомитися з кліматичними і ґрунтовими умовами зони розміщення запроєктованого господарства, визначити перелік і сортимент овочевих культур і розробити науково-обґрунтовану сівозміну, спланувати удобрення, зрошення, систему обробітку ґрунту, вирощування розсади, догляд за рослинами і збирання врожаю із застосуванням сучасних технологій. Курсову роботу студент виконує за індивідуальним завданням.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Розділ 1. Ґрунтово– кліматичні умови

Описати ґрунтово–кліматичні умови господарства на основі даних агрокліматичних довідників та науково–обґрунтованих систем ведення сільського господарства відповідно до завдання. Особливості клімату заданого регіону вирощування (глибина промерзання ґрунту, висота снігового покриву, ГТК, напрямок пануючих вітрів, наявність суховіїв, посух, злив, календарні строки останнього весняного і першого осіннього заморозків, тривалість безморозного періоду і періоду вегетації при середньомісячній температурі +5°C і +10°C, сума опадів) і т. д. Характеристика ґрунту (із завдання), придатність його для вирощування овочевих рослин.

Розділ 2. Сорти, гібриди овочевої культури, врожайність і валовий збір овочів у господарстві.

Для рекомендованого виду овочевої рослини підібрати сорти і гібриди, кількість яких має бути доцільна з господарської точки зору. Для найбільш поширених рослин – капуста білоголова, помідор, огірок потрібно передбачити наявність ранньо–, середньо– та пізньостиглих сортів та (або) гібридів. Ранньостиглі сорти повинні займати від 10 до 30% відведеної для культури площі. Сорти, гібриди необхідно підбирати, користуючись чинним Реєстром сортів рослин України. Визначитись зі способом вирощування кожного сорту, гібрида, зазначити його врожайність і валовий збір в умовах господарства. Результати роботи для всіх овочевих рослин сівозміни оформити в таблиці 1 .

Таблиця 1

Характеристика сортів і гібридів овочевих рослин, які вирощуються в господарстві

Овочева рослина, сорт, гібрид	Тривалість вегетаційного періоду*, діб	Основні морфологічні ознаки рослин	Господарські і якісні показники продукції (урожайність, розрахунковий валовий збір, призначення, придатність до зберігання і переробки)
1	2	3	4

*Примітка: тривалість вегетаційного періоду визначати від появи сходів до початку надходження врожаю.

Розділ 3. Система захисту овочевої рослини (із завдання)

Користуючись сучасними довідниковими матеріалами і науковими джерелами інформації, запланувати обґрунтувати систему захисту овочевої рослини від хвороб, шкідників, бур'янів. Оформити заплановані заходи захисту в таблицю 2.

Таблиця 2

Строки і способи внесення гербіцидів, інсектицидів, фунгіцидів і біопрепаратів для захисту _____ (овочева рослина із завдання)

Назва пестициду, біопрепарату (група), % діючої речовини	Строк (-ки) внесення, фаза розвитку овочевої рослини	Норма внесення, кг/га	Спосіб внесення, кратність застосування	Проти яких бур'янів, шкідників, хвороб
1	2	3	4	5

Розділ 4. Складання технологічної схеми вирощування овочевої рослини

Зважаючи на біологічні особливості культури та рекомендації наукових установ щодо технології вирощування, розробити систему агрозаходів, що відповідає завданню, площі в сівозміні, запланованому удобренню, зрошенню, заходам захисту і т.д. Агротехнічну схему виконати за формою, визначеною у таблиці 3. Зробити аналіз застосованої технології і пропозиції з її удосконалення.

Таблиця 3

Технологічна схема вирощування та збирання _____,
в _____ області, сорт _____, на площі _____ га,
попередник _____, удобрення: гній (перегній) _____ т/га, N _____ Р _____ К _____
урожайність _____ т/га

Виробнича операція	Одиниця виміру	Обсяг робіт	Календарні строки виконання робіт (дек.міс.)	Склад агрегату		Агротехнічні вимоги
				трактор	марка с.-г. машини	
1	2	3	4	5	6	7

Вимоги до оформлення

Курсова робота має бути виконана у визначені строки відповідно до навчального плану. Всі розділи курсової роботи повинні бути взаємопов'язані, розрахунки обґрунтовані.

В курсовій роботі необхідно пронумерувати сторінки, таблиці. На початку роботи подається зміст, складений на основі тексту і вказуються початкові сторінки кожного розділу. Роботу слід акуратно оформити, виправлення робити охайно, в кінці навести перелік використаної літератури у відповідності до загальноприйнятих правил. У перелік включаються тільки ті літературні джерела, на які були зроблені посилання в тексті. Після списку літератури поставити дату здачі курсової роботи і власний підпис.

Шкала оцінювання курсової роботи

Розділ КР	Правильність написання, виконання розрахунків, заповнення таблиць (максимально 70 балів)	Захист курсової роботи (максимально 30 балів)
Вступ, розділ 1	1-5	-
Розділ 2	2-10	5
Розділ 3	5-15	10
Розділ 4	10-40	15
Всього	60–100 балів	

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Зразок титульної сторінки

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет плодовоовочівництва, екології та захисту рослин

Кафедра овочівництва

РОЗРОБКА АГРОЗАХОДІВ З ВИРОЩУВАННЯ

У ВІДКРИТОМУ ҐРУНТІ В УМОВАХ

_____ **ОБЛАСТІ**

КУРСОВА РОБОТА

Виконав (-ла) – студент (-ка) III курсу,
група _____

Прізвище, ім'я, по-батькові
Перевірів (-ла) _____

(Посада, прізвище, ініціали викладача)

Умань – _____ рік

ДОДАТОК В

Приклад змісту курсової роботи

ЗМІСТ

Вступ.....	
Розділ 1. Ґрунтово – кліматичні умови.....	
Розділ 2. Сорти, гібриди овочевої культури, врожайність і валовий збір овочів у господарстві.....	
Розділ 3. Рекомендована система захисту овочевої рослини.....	
Розділ 4. Складання технологічної схеми вирощування овочевої рослини.....	
Список використаної літератури.....	

Рекомендована література

Основна:

1. Барабаш О.Ю. Біологічні основи овочівництва / О.Ю. Барабаш, Л.К. Тараненко, З.Д. Сич. К.: Арістей, 2005. 344 с.
2. Барабаш О.Ю. Догляд за овочевими культурами / О.Ю.Барабаш, З.Д.Сич, В.Л.Носко. К.:Нововведення, 2008. 122 с.
3. Барабаш О.Ю. Розсада овочевих культур для відкритого і закритого ґрунту / О.Ю. Барабаш, В.В. Хареба, С.Т. Гутиря. К.: Вища школа, 2002. 55 с.
4. Гіль Л.С. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту / Л.С. Гіль, А.І. Пашковський, Л.Т. Сулима. Вінниця: Нова книга, 2008. Ч. 1. 368 с.
5. Гіль Л.С. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту / Л.С. Гіль, А.І. Пашковський, Л.Т. Сулима. Вінниця: Нова книга, 2008. Ч. 2. 391 с.
6. Господаренко Г.М. Агрохімія. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 400 с.
7. Довідник овочівника Степу України / Г.І. Латюк, Л.М. Попова, П.С. Тихонов, Б.С. Ангел, С.П. Максимов, Л.М. Сапожникова, Ю.Є. Клечковський. Одеса: ВМВ, 2010. 470 с.
8. Зелені овочеві культури / О.Ю. Барабаш, С.Т. Гутиря. К.: Вища школа, 2006. 86 с.
9. Капуста цвітна / В.І. Лихацький, В.М. Чередниченко. Вінниця: ВНАУ, 2010. 167 с.
10. Лихацький В.І. Баштанництво: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 2002. 165 с.
11. Лихацький В.І. Овочівництво: Біологічні особливості і технологія вирощування овочевих культур / В.І. Лихацький, Ю.Є. Бургарт, В.Д. Васянович. К. Урожай, 1996. Ч. 2. 359 с.
12. Лихацький В.І. Овочівництво: Теоретичні основи овочівництва та культивацийні споруди / В.І. Лихацький, Ю.Є. Бургарт, В.Д. Васянович. К.: Урожай, 1996. Ч. 1. 304 с.
13. Насінництво овочевих культур / О.Я. Жук, З.Д. Сич. К.: НУБіПУ, 2011. 450 с.
14. Овочівництво: Навчальний посібник / В.І. Шемавн'юв, О.М. Лазарева, Н.В. Грекова, О.М. Олексюк. Дніпропетровськ: ДДАУ, 2001. 391 с.
15. Подпрятів Г.І. Короткий енциклопедичний словник з овочівництва / Г.І. Подпрятів, З.Д. Сич, О.Ю. Барабаш.. К.: ННЦ ІДЕ, 2006. 300 с.
16. Попова Л.М. Часник в Україні. Одеса: ВМВ, 2011. 154 с.
17. Приліпка О.В. Тепличне овочівництво. К.: Урожай, 2002. 255 с.
18. Саблук П.Т. Технології та норматививитрат на вирощування овочевих культур / П.Т.Саблук, Д.І.Мазоренко, Г.Є.Мазнева. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 340 с.
19. Теплиці, парники /Агротехнічні рекомендації та опис технології вирощування овочів і ягід. Донецьк: ВКФ БАО, 2005. 128 с.
20. Теплицы и тепличные хозяйства:Справочник/ В.О. Потапов, Г.П. Шишко, Л.Т. Сулима, Л.С. Чебаков. К.: Урожай, 1993. 422 с.
21. Улянич О.І. Зелені та пряно-смакові овочеві культури. К.: Дія, 2004. 67 с.
22. Хареба В.В. Наукові основи виробництва капусти білоголової в Україні. Харків: ІОБ УААН, 2004. 218 с.

Додаткова:

23. Все про городництво / О.Ю. Барабаш, П.С. Семенчук. К.: Вирій, 2000. 284 с.
24. Ганичкина О.А. Все об овощах. СПб.: ЗСКЭО Кристалл; М.: Оникс, 2009. 208 с.
25. Гармонія овочевої краси та користі /З.Д. Сич, І.М. Сич. К.: Арістей, 2005. 190 с.
26. Горова Т.К. Створення сортів і гібридів овочевих рослин родин айстрових, ясноткових, жовтецевих, гречкових / Т.К. Горова, Т.К. Лесів, В.О. Кривець // Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур. Харків: ІОБ УААН, 2001. С. 585-603.
27. Дереча О.А. Природоохоронна технологія вирощування овочевих культур у відкритому ґрунті зони північного Лісостепу і Полісся України: Навчальний посібник. Житомир: Полісся, 2003. 208 с.
28. Дидів О.Й. Капустяні овочеві культури. Львів, 2008. 100 с.

29. Довідник овочівника / О.Ю. Барабаш, П.С. Семенчук. 2-ге вид., доповн. І переробл. Львів: Каменяр, 1985. 208 с.
30. Операційна технологія виробництва картоплі / В.І. Дзюба, В.Г. Батюта. К.: Урожай, 1987. 200 с.

Періодичні видання в Україні:

31. Агроогляд / (Серія Овочі та фрукти). Журнал плодоовочевого бізнесу. Щотижневик.
32. Інтернет інформація.
33. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні, щорічно.
34. Настоящий хозяин. Украинский агрожурнал советов и рекомендаций для профессионалов. Основатель и издатель ООО „Издательство „Деметра”.
35. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання в Україні. Офіційне видання. К.: ЮНІВЕСТ МЕДІА. Щорічно.
36. Реєстр сортів рослин України, придатних для поширення в Україні (Овочеві та лікарські рослини), щорічно.